

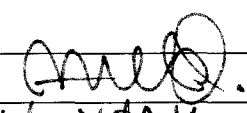

Bakgrunn for utredningsprogram

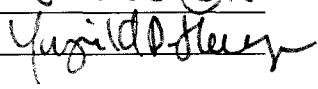
Selskaper/saker: **Zephyr AS/Helligvær vindkraftverk**

Fylker/ Nordland fylke/
Kommuner: Bodø kommune

Ansvarlig: Arne Olsen, KE

Sign.:

Saksbehandler: Yngvild Pernell Haugen

Sign.:

Dato: 27 SEPT 2013

Vår ref.: NVE 201302180-60 ke/yph KE 38/2013

Sendes til: Tiltakshaver. Berørt kommune og andre hørings- og
orienteringsinstanser orienteres om utredningsprogrammet.

Middelthuns gate 29

Postboks 5091 Majorstua

0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95

Telefaks: 22 95 90 00

E-post: nve@nve.no

Internett: www.nve.no

Org. nr.:

NO 970 205 039 MVA

Zephyr AS- melding om Helligvær vindkraftverk i Bodø kommune, Nordland fylke.

Innhold

1	Innledning	2
2	Behandlingsprosessen	2
2.1	Høring	2
2.2	Møter	2
3	NVEs vurdering	2
3.1	Tiltakets beskrivelse	3
3.2	Prosess og metode	3
3.3	Forholdet til andre planer	4
3.4	Tiltakets virkninger for miljø og samfunn	5
3.4.1	Visuelle forhold	5
3.4.2	Naturmangfold	6
3.4.3	Støy	7
3.4.4	Skyggekast og refleksblink	7
3.4.5	Nærings- og samfunnsinteresser	7
3.4.6	Annet	8
4	Miljøverndepartementets merknader til NVEs utkast til utredningsprogram	8
5	Tematiske konfliktvurderinger	8
5.1	Generelt om tematiske konfliktvurderinger	8
5.2	Tematisk konfliktvurdering av tiltaket	9
6	Innkomne merknader	10

1 Innledning

Zephyr AS meldte den 21.3.2013 Helligvær vindkraftverk i Bodø kommune, Nordland fylke, i medhold av plan- og bygningsloven. Vindkraftverket er planlagt med en installert effekt på inntil 17,5 MW. I planområdet er det planlagt å bygge 5-7 vindturbiner, hver med en installert effekt på 2,5-3,2 MW. Antatt årlig produksjon fra vindkraftverket vil være i underkant av 70 GWh.

NVE har gjennomført offentlig høring av meldingen. På grunnlag av vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, forslag til utredningsprogram, innkomne merknader og NVEs egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for tiltaket. Utredningsprogrammet er inndelt tematisk og inneholder krav til hvilke utredninger som skal gjennomføres og fremgangsmåte for arbeidet, før det kan søkes om konsesjon. Utredningsprogrammet følger i eget brev til tiltakshaver.

I dette notatet vurderer NVE de utredningskravene som er innkommet i høringsperioden.

2 Behandlingsprosessen

NVE har behandlet meldingen etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning av 26.6.2009. NVE har forelagt utkastet til utredningsprogram for Miljøverndepartementet, jf. forskriftens § 8.

2.1 Høring

Prosjektet ble sendt på høring til berørte instanser den 2.5.2013 med høringsfrist den 20.6.2013. Følgende instanser/organisasjoner fikk meldingen til uttalelse/orientering: Bodø kommune, Nordland fylkeskommune, Fylkesmannen i Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, Direktoratet for naturforvaltning, FNF Nordland, Nordland reiseliv AS, Nordland fylkes fiskarlag, Norges jeger- og fiskerforbund Nordland, Nordland Natur og ungdom, Nordland bonde- og småbrukarlag, Nordland bondelag, Fortidsminneforeningen i Nordland, Statens landbruksforvaltning, Statens vegvesen region nord, Klima- og forurensningsdirektoratet, Riksantikvaren, Norges naturvernforbund, Norges miljøvernforbund, Bellona, Zero, Norsk Ornitologisk Forening, Den norske turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norskog, Norges skogeierforbund, Meteorologisk institutt, Luftfartstilsynet, Forsvarsbygg, Avinor AS, Norkring AS, Statnett SF, Nordlandsnett, Bodø Energi, Telenor ASA – servicesenteret for nettutbygging, Olje- og energidepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – region nord, Norsk institutt for by- og regionsforskning.

2.2 Møter

NVE arrangerte offentlig møte på Helsehuset i Sørvær den 21.5.2013. Her orienterte NVE om behandlingen av meldingen og tiltakshaver orienterte om prosjektet og om deres forslag til utredningsprogram. Totalt møtte 45 personer. NVE avholdt samme dag et orienteringsmøte for lokale og regionale myndigheter på rådhuset i Bodø.

3 NVEs vurdering

I utredningsprogrammet spesifiserer og avgrenser NVE utredningskravene for direkte og indirekte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn til de forhold som etter NVEs vurdering er beslutningsrelevante. Intern infrastruktur, dvs. kabler fra hver vindturbin til en felles transformator,

nødvendige elektriske anlegg for nettilknytning, interne veier og atkomstvei, massetak/deponier, mellomlagingsplasser av turbinkomponenter mv. omfattes også av utredningsprogrammet.

Etter NVEs vurdering vil en konsekvensutredning som gjennomføres etter utredningsprogrammet gi et godt grunnlag for å kunne vurdere om vindkraftverket bør etableres eller ikke.

Nedenfor følger NVEs kommentarer til høringsuttalelsene. Høringsuttalelser er kommentert der NVE mener det er behov for avklaringer og/eller presiseringer. Herunder kommenteres eventuelle krav fra høringsinstanser som ikke er tatt med i utredningsprogrammet. I de tilfeller der NVE mener at innspill fra høringsinstansene er dekket av kravene i utredningsprogrammet, er innspillene ikke gjengitt eller kommentert.

3.1 Tiltakets beskrivelse

- **Generelt om utredningsprogrammet**

Flere høringsinstanser mener at flere av virkningene ved vindkraftverket vil være åpenbare fordi Helligvær er et lite og flatt øysamfunn. Flere ser ikke behovet for å gå videre med konsekvensutredninger. NVE er pliktig til å meddele alle meldinger om vindkraftverk et utredningsprogram. Deretter er det opp til tiltakshaver om de ønsker å gå videre med søknad og konsekvensutredninger for prosjektet. Gjennom utredningsprogrammet skal NVE sikre at alle vesentlige forhold som kan berøres av tiltaket blir tilstrekkelig belyst. På den måten vil vi og andre ha et godt kunnskapsgrunnlag til å kunne ta stilling til prosjektet på et senere tidspunkt.

- **Infrastruktur og nettilknytning**

Fylkesmannen i Nordland ønsker at konsekvensene for lokal og regional strømforsyning ved ikke å gjennomføre utbyggingen belyses. NVE viser til kulepunkt fire under *Infrastruktur og nettilknytning* i utredningsprogrammet, der det framgår at tiltakets påvirkning på forsyningssikkerheten og den regionale kraftbalansen skal redegjøres for.

Kystverket gjør oppmerksom på at utlegging av sjøkabel krever tillatelse fra Kystverket. De anbefaler at det i planleggingsfasen benyttes deres karttjeneste "Kystinfo" for informasjon om bla. forvaltningsområdet og sjøkart. NVE viser til *Infrastruktur og nettilknytning* i utredningsprogrammet, der vi legger til at karttjenesten "Kystinfo" anbefales for informasjon vedrørende eventuell anleggelse av sjøkabel.

Miljøvernforbundet ønsker et mer realistisk tall over vindkraftverkets totale arealbeslag enn det som oppgis i meldingen. De skriver at det også må være et kart over planområdet og tiltaket av god kvalitet. NVE viser til kulepunkt to under *Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket* i utredningsprogrammet der det framgår at planområdet og alle tiltak som beslaglegger areal knyttet til vindkraftverket skal beskrives og vises på kart.

3.2 Prosess og metode

Fylkesmannen ønsker at det stilles krav om at kartlegging og verdisetting skal foregå etter standard metodikk, i henhold til håndbøkene til DN. De nevner bla. DN's håndbok om viltkartlegging. NVE stiller flere krav til hva som skal ligge til grunn for konsekvensutredningen og hvordan utredningene bør gjennomføres. DN's håndbøker er anbefalt der det er vurdert som hensiktsmessig, se kulepunkt fem under *Prosess og metode*. I kulepunkt seks står det at der NVE ikke setter føringer om bruk av

metodik, skal datagrunnlag og metoder som er benyttet gjøres rede for. Vi vil under tema andre dyrearter, anbefale bruk av DN's håndbok nr 11 om viltkartlegging jf. Fylkesmannens anbefaling.

Nordland fylkeskommune ber om at der det er mangelfull kunnskap eller undersøkelser av eldre dato, skal feltundersøkelser gjennomføres. De viser til at planområdet ble klassifisert til kategori A i kartlegging av viktige friluftsområder etter metodikk i DN-håndbok 25, utført av Salten friluftsråd.

Fylkesmannen ber om at det stilles konkrete krav om feltundersøkelser av naturmangfold. De mener den botaniske kartleggingen bør omfatte lav og sopp, og foretas tidlig i vekstsesongen og ev. suppleres med oppfølging på ettersommeren. Videre skriver de at kartleggingen av fauna/vilt bør foretas både i hekke/unglesesongen, og i trekketidene på høsten og våren. Naturvernforbundet skriver at det er viktig at feltbefaringene gjøres på rett tid av året, slik at kunnskapsgrunnlaget jf. naturmangfoldloven § 8 oppfylles.

NVE setter som krav i utredningsprogrammet at der eksisterende kunnskap er mangelfull eller av eldre dato, skal feltundersøkelser foretas på riktig tid av året for de ulike artene og naturtypene, se kulepunkt syv under *Prosess og metode*. Feltinnsatsen skal normalt være på minimum tre feltdøgn. Etter vår vurdering, er dette et konkret krav om feltundersøkelser i tråd med Nordland fylkeskommune, Fylkesmannens og Naturvernforbundets forventninger. Naturmangfoldlovens bestemmelser om kunnskapsgrunnlag vurderes av NVE når utredningene foreligger. I utredningene av naturmangfold skal fokuset være på forekomster av verdifulle og utvalgte naturtyper, prioriterte arter/ansvarsarter og truede og nær truede arter, og det skal gjøres en vurdering av virkninger for disse. NVE vil ikke sette flere føringer utover dette, da vi mener utreder har den nødvendige kompetanse for å vurdere hva som er viktig å utrede i det konkrete området. Fylkesmannens krav om at kartlegging av fauna/vilt bør foretas både i hekke- og trekk sesong er oppfylt jf. fremgangsmåte under tema naturmangfold.

DN skriver at rapporten *Vurdering av berørte naturområder ved utbygging av Helligvær vindkraftverk*, utarbeidet av Ståle Prestøy, bør inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget og kvalitetssikres gjennom feltarbeid. NVE vil i utredningsprogrammet tilføye at Ståle Prestøy sitt arbeid skal inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold. NVE ber også tiltakshaver merke seg kartleggingen av friluftsliv på Helligvær, utført av Salten friluftsråd.

DN mener fremgangsmåten beskrevet i *Landskapsanalyse – Fremgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi* (Clemetsen og Simensen 2010; Aurland naturverkstad), har gitt tydelige og etterprøvbare landskapsutredninger i forbindelse med andre vindkraftverk. De ønsker at metodikken brukes i landskapsutredningen for Helligvær vindkraftverk. DN og Fylkesmannen i Nordland anbefaler også NVEs veileder *Visualisering av planlagte vindkraftverk*. NVE konstaterer at det i fem meddelte utredningsprogram for vindkraftverk har blitt stilt krav om bruk av utkastet til den nye veilederen for landskapsanalyse. Disse er gjennomført, og det pågår nå en evaluering av metodikken. NVE vil derfor ikke oppfordre til bruk av denne på nåværende tidspunkt. Når det gjelder NVEs veileder om visualiseringer, er bruk av denne anbefalt i utredningsprogrammet.

3.3 Forholdet til andre planer

Det er i Nordland fylke utarbeidet en fylkesdelplan for vindkraft. NVE ber tiltakshaver gjøre seg kjent med denne. Fylkesdelplanen kan være relevant for kunnskapsgrunnlaget innen flere av utredningstemaene. NVE ber også tiltakshaver merke seg at Nordland fylkeskommune har utarbeidet et utkast til revidert prioriteringsliste som skal benyttes for oppdatering av fylkesdelplanen for vindkraft.

Direktoratet for naturforvaltning skriver at planene ikke er i tråd med retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg (Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet 2007), da det her prioriteres større konsentrerte utbygginger framfor spredt utbygging av mindre anlegg, dersom anlegget ikke er viktig for lokal strømforsyning. Tiltakets innvirkning på lokal strømforsyning vil bli utredet, jf. kulepunkt fire under *infrastruktur og nettilknytning* i utredningsprogrammet.

3.4 Tiltakets virkninger for miljø og samfunn

3.4.1 Visuelle forhold

- **Landskap**

Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune ønsker at deres kartlegging og verdisetting av landskapsområder i Nordland bør legges til grunn for landskapsutredningen. Fylkesmannen mener videre at landskap bør inngå under tema naturmangfold fordi naturmangfoldlovens bestemmelser også omfatter mangfold i landskap. I tillegg bør geologien i området tas inn som utredningstema, der geologiske verdier i planområdet beskrives og verdivurderes. NVE vil under fremgangsmåte for tema landskap, anbefale bruk av fylkeskommunens og fylkesmannens kartlegging og verdisetting av landskapsområder i Nordland. NVE mener det ikke er hensiktsmessig å flytte utredningstemaet landskap til naturmangfold, da landskapsvirkninger i hovedsak dreier seg om visuelle virkninger. Selv om landskapet rommer både kultur- og naturmiljø, mener vi det er fornuftig og oversiktlig å dele utredningstemaene inn i kategorier der naturmiljø, kulturmiljø og visuelle virkninger for landskap holdes atskilt.

Nordland fylkeskommune ønsker visualiseringer som viser nær- og fjernvirkningene av tiltaket, og visualisering fra ferga Bodø-Moskenes. NVE viser til fremgangsmåte under tema *Landskap* i utredningsprogrammet. Her setter vi krav til at tiltakets visuelle virkninger skal synliggjøres fra nær avstand (opp til ca. 2-3 km) og fra midlere avstand (fra ca. 3-10 km). NVE ber tiltakshaver vurdere visualisering fra ferga Bodø-Moskenes.

Flere høringsinstanser mener de visuelle virkningene vil være dominerende for de som bor og ferdes på Sørvær og Beiskøy. NVE viser til utredningsprogrammets krav om fotorealistiske visualiseringer. Vi anbefaler at vindturbinene visualiseres i ulike lys- og værforhold.

- **Kulturminner og kulturmiljø**

Fylkeskommunen skriver at vindkraftverket vil komme i stor konflikt med et kulturmiljø fra nyere tid. De opplyser videre at det aldri har vært foretatt registreringer av automatisk fredete kulturminner på Helligvær. De mener det er sannsynlig at det kan finnes slike på Helligvær, siden det er oppdaget funn på Fleinvær, drøyt to mil sørvest for Helligvær. De mener det derfor må foretas § 9 undersøkelser før konsesjonsvedtak i saken. De poengterer at det må utredes om det finnes automatisk fredete kulturminner i sjøen der hvor sjøkabelen er planlagt, i samarbeid med Tromsø museum.

Etter NVEs vurdering er det hensiktsmessig at § 9-undersøkelsene gjennomføres i tilknytning til detaljplanleggingen av vindkraftverket, noe som normalt innebærer at dette utføres etter et evt. konsesjonsvedtak. NVE vil derfor ikke kreve § 9-undersøkelser i utredningsprogrammet. Når det gjelder trasé for sjøkabelen, skal det her utredes for relevante temaer, herunder for kulturminner, jf. kulepunkt to under *Prosess og metode* i utredningsprogrammet.

Bodø kommune ønsker at virkninger for kulturlandskapet skal utredes. Øyvind Olsen ønsker at en gravplass fra vikingtiden på Grimsøya skal undersøkes. NVE viser til kravene under kulturminner- og kulturmiljø i utredningsprogrammet, der Bodø kommune og Olsen sine merknader dekkes. Kravene her vil etter NVEs vurdering gi en tilstrekkelig utredning av tiltakets virkninger for kulturminner og kulturmiljø.

- **Friluftsliv**

Fylkesmannen og DN påpeker viktigheten av å utrede friluftsliv og reiseliv som to separate deler, og at det utarbeides et støysonekart som viser grensen for gul sone (L_{den} 45 dB), og kart som viser områder som berøres av skyggekast og refleksblink. DN mener det er viktig å vurdere virkninger for dagens bruk av Helligvær, samt innhente informasjon om alternative friluftsområder. Elisabeth Torp og andre er bekymret for at tur- og badeområdet Grimøyvalen skal miste sin attraktivitet som en følge av vindkraftverket. Bodø kommune ønsker også at virkningene for strandsonen skal utredes.

NVE vil opplyse om at utredningskravene for friluftsliv og reiseliv omtales atskilt under henholdsvis *Visuelle virkninger* og *Nærings- og samfunnsvirkninger*, i samsvar med DN og Fylkesmannens anbefaling. Når det gjelder utredning av støy- og skyggekast for friluftsområder, viser NVE til kravene under *Støy* og *Skyggekast* i utredningsprogrammet. Her fremsettes det krav om støysonekart, kart over skyggekastbelastning og en vurdering av virkningene for friluftsliv. NVE ber tiltakshaver merke seg at badeområdet Grimøyvalen er viktig for beboere og fritidsbrukere av Helligvær.

Bodø kommune ønsker videre utredninger av virkninger for friluftsliv, ferdsel og for Golfbane Myklebostad i området for ilandføring av kabel på Myklebostad. NVE viser til kulepunktene under *Friluftsliv* der det framkommer at virkninger for friluftsliv og ferdsel skal utredes, og kulepunkt to under *Prosess og metode* som sier at virkninger ved nettilknytningen omfattes av utredningstemaene. NVE ber tiltakshaver merke seg Bodø kommunes kommentarer om golfbanen på Myklebostad.

3.4.2 Naturmangfold

- **Naturtyper og vegetasjon**

Flere høringsinstanser er bekymret for virkningene for øyas naturverdier. Miljøvernforbundet påpeker at planområdet er avsatt til LNF-område i kommuneplanen for Bodø, og at det er et overordnet mål å bevare det biologiske mangfoldet i slike områder. De mener det derfor vil være behov for en kartlegging av botaniske verdier i – og inntil planområdet, og at dette gjøres av kompetente fagmiljøer. Øyvind Olsen ønsker at forekomster av lyng og blomster skal utredes. Etter NVEs vurdering oppfylder kravene under *Naturtyper og vegetasjon* i utredningsprogrammet disse fordringene. NVE viser til kulepunkt syv under *Prosess og metode* i utredningsprogrammet der det stilles krav om at bla. utreders faglige bakgrunn skal oppgis.

- **Fugl**

DN og Øyvind Olsen er opptatt av å få dokumentert øygruppas funksjoner for fugl, i første rekke havørn og annen rovfugl, eventuelt hubro, som vil være sårbar for vindkraftutbygging. Bodø kommune og Olsen mener utredningen bør ha fokus på sjeldne fuglearter som hekker i og nær planområdet. Miljøvernforbundet og Beiskøy velforening opplyser at områdene rundt Bodø har tett populasjon av havørn og at det er kort avstand til fuglekolonier på Røst og Lofoten. De og andre mener det derfor er sannsynlig at havørn og lundefugl hekker i området. Beiskøy velforening opplyser også om at trekkfugl som kortnebbgås, kvitkinngås og grågås har sin trekkroute over Grimsoya/Valøya. NVE viser til kulepunktene under *Fugl* i utredningsprogrammet som sammenfaller med kravene fremsatt av høringsinstansene.

- **Inngrepsfrie naturområder**

DN ønsker at inngrepsfri natur (INON) skal tall- og kartfestes og at bortfallet skal vurderes i regional sammenheng. NVE viser til kulepunktene under *Inngrepsfrie naturområder* i utredningsprogrammet. Her står det bla. at reduksjon av slike områder skal tall- og kartfestes, og at INON-situasjonen i regionen skal omtales.

3.4.3 Støy

Mange fastboende på Helligvær er bekymret for støyvirkninger fra vindkraftverket. De er opptatt av om og evt. hvordan deres eiendommer vil bli påvirket, i tillegg til støyvirkninger for Sørvær og Beiskøy generelt. Det stilles spørsmål til hvorfor avstanden fra vindturbin til bebyggelse er på 500 meter, når det i andre europeiske land opereres med langt større avstander.

NVE viser til kulepunktene under *Støy* der det stilles krav om at det utarbeides et støysonkart hvor bebyggelse med beregnet støynivå over $L_{den} = 40$ dB angis på kartet, med en påfølgende vurdering av støyvirkningene for helårsboliger og fritidseiendommer. Når det gjelder avstand fra vindturbin til bebyggelse, er ikke avstand nedfelt som noe krav i forbindelse med lokalisering av et vindkraftverk. Erfaring viser imidlertid at støyvirkninger over Miljødirektoratets anbefalte grenseverdier for støy kan forekomme på avstander på rundt 500-800 meter.

Miljøvernforbundet ønsker at støyvirkningene skal ses i sammenheng med erfaringer fra etablerte vindkraftverk i inn og utland. NVE vil gjøre en slik vurdering som Miljøvernforbundet viser til, ved en evt. søknad med konsekvensutredning.

3.4.4 Skyggekast og refleksblink

Det er flere privatpersoner som er bekymret for skyggekast og refleksblink for deres eiendommer og for uteområder/friluftsområder. Naturvernforbundet ønsker informasjon om hvor og på hvilke tider av døgnet skyggekast inntreffer. NVE viser til kulepunkt en under *Skyggekast og refleksblink*, der det står at det skal vurderes hvorvidt skyggekast og refleksblink kan få virkninger for bebyggelse og friluftsliv. I kulepunkt to under samme tema, stilles det krav om at det skal utarbeides et kart som viser faktisk skyggekastbelastning for berørte helårs- og fritidseiendommer, inkludert tidspunkt og varighet.

3.4.5 Nærings- og samfunnsinteresser

- **Arbeidsplasser og lokale inntekter**

Bodø kommune ønsker utredninger av hva vindkraftverket vil medføre av arbeidsplasser og lokale inntekter. NVE viser til *Verdiskapning* under *Nærings- og samfunnsinteresser* i utredningsprogrammet. Her stilles det krav om at det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke lokal økonomi, herunder sysselsetting. Dette gjelder for både anleggs- og driftsfasen.

- **Luftfart**

Forsvarsbygg skriver at tiltaket ligger innenfor kritisk avstand til Bodø lufthavn, og at dette kan påvirke luftvernoperative hensyn. NVE viser til kulepunkt to, tre og fire under *Luftfart og kommunikasjonssystemer* i utredningsprogrammet, der det fremgår at mulige virkninger for luftfarten skal beskrives og vurderes. Dette gjelder for radaranlegg, navigasjonsanlegg, kommunikasjonsanlegg og for ut- og innflygningsprosedyrene for nærliggende flyplasser. NVE ber tiltakshaver merke seg kommentarene fra Forsvarsbygg.

- **Landbruk**

Bodø kommune skriver at siden planområdet er avsatt som LNF-område i kommuneplanens arealdel, er det behov for utredninger av virkninger for landbruk, naturmiljø og for friluftsliv. NVE viser til kulepunktene under de respektive temaene i utredningsprogrammet som oppfyller disse kravene.

- **Akvakultur og fiske**

Bodø kommune ber om utredninger av sjøkabelen, for akvakultur, virkninger for fortøyning av oppdrettsanlegg og for fiske i områdene i sjø som er regulert til NFFFA. Utredninger av virkninger for fiske gjelder også ved ilandføring av sjøkabel ved Myklebostad. NVE merker seg dette, og vil sette krav om utredninger av dette under *Næringsinteresser* i utredningsprogrammet.

3.4.6 Annet

- **Folkehelse**

Bodø kommune ønsker at de helsemessige konsekvensene for beboere på Helligvær utredes. Naturvernforbundet ønsker at verdiene som naturen og landskapet har for folkehelsen må utredes, og at kunnskap bør innhentes fra Helse- og omsorgsdepartementet. NVE legger til grunn at det er store metodiske utfordringer knyttet til denne type undersøkelser, og vil ikke kreve utredninger spesifikt om virkningene for folkehelse. NVE viser til punktene under henholdsvis *Støy* og *Friluftsliv*.

- **Alternativer til lokalisering av vindkraftverket**

Bodø kommune ønsker at alternative plasseringer av vindturbinene bør utredes. Jørn Henning Vikjord ønsker at muligheten for et vindkraftverk på Lyngvær utredes, fremfor å gå videre med planene på Grimsøya/Valøya. NVE kan ikke sette krav om utredninger for et annet område enn det som er meldt.

4 Miljøverndepartementets merknader til NVEs utkast til utredningsprogram

NVE forela Miljøverndepartementet et utkast til utredningsprogram 8.8.2013. Miljøverndepartementet har i brev av 23.9.2013 følgende kommentarer til utredningsprogrammet:

Utredningen bør vektlegge og framskaffe god kunnskap om naturmangfold i området, og det må rettes et særlig fokus på kartlegging av funksjonsområder for fugl (hekkeområder/hekkelokaliteter, rasteområder mv.) samt fugletrekk gjennom området.

Etter NVEs vurdering oppfylles Miljøverndepartementets anbefalinger under tema *Naturmangfold - Fugl – Kulepunkt 3*.

5 Tematiske konfliktvurderinger

5.1 Generelt om tematiske konfliktvurderinger

Tematiske konfliktvurderinger ble behandlet i Stortingsmelding nr. 11 (2004-2005). Følgende temaer inngår i konfliktvurderingene: naturmiljø, kulturmiljø og landskap (Direktoratet for Naturforvaltning og Riksantikvaren) og forsvarets interesser (Forsvarsbygg).

Prosjektene kategoriseres etter følgende generelle karakterskala:

- Kategori A: Ingen konflikt
Kategori B: Mindre konflikt
Kategori C: Middels konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel mindre justeringer av parken som flytting/fjerning av et mindre antall vindturbiner. Eventuelt et område med stor verdi men stor usikkerhet om konfliktgrad, men hvor sektormyndighet tror konfliktgraden vil være stor ("føre var").
Kategori D: Stor konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel omfattende justeringer av parken som flytting/fjerning av et større antall vindturbiner.
Kategori E: Svært stor konflikt. Avbøtende tiltak vil ikke kunne redusere konflikt.

5.2 Tematisk konfliktvurdering av tiltaket

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren oversendte sin vurdering 5.7.2013. Prosjektet ble vurdert til **kategori C**.

Prosjekt	Sum	Naturmiljø	Kulturmiljø	Landskap
Helligvær vindkraftverk	C	C	C	C

DN og RA har følgende begrunnelse for karakteren C: *Øygruppa utgjør et helhetlig kystmiljø med et rikt fugleliv, en kulturhistorie, helårs bosetning og friluftslivs- og opplevelseskvaliteter. Det er et fiskevær med enkelte eldre bygninger og kulturmiljø av regional verdi. Prosjektet er ikke stort, og er foreløpig vurdert til å ha middels konflikt.*

Det er gitt delkarakteren C for tema naturmiljø, og i konfliktvurderingen sies det: *Det er et rikt fugleliv, herunder leveområder for ørn. Det er ikke avklart om øygruppa ligger i et viktig trekkområde for fugl. Planområdet ligger innenfor inngrepsfri sone 2. Øygruppa skal være aktivt brukt som friluftsområde, blant annet fra tilreisende i sommersesongen, herunder turer, fiske, båtturer og padling.*

Det er gitt delkarakteren C for tema kulturminner og kulturmiljø, og i konfliktvurderingen sies det: *Det er ikke registrert automatisk freda kulturminner. Det er flere SEFRAK-registrerte bygninger, enkelte med datering tilbake til 1700-tallet. Det er et viktig fiskevær i ytre Salten, eksempel på fiskevær på lave øyer og holmer i havgapet.*

Det er gitt delkarakteren C for tema landskap, og i konfliktvurderingen sies det: *Planområdet tilhører landskapsregion 30 Nordlandsværran. Helligvær er en av flere lavereliggende øygrupper ved ytterkysten av fastlandet i Nordland.*

Forsvarsbygg har i brev av 20.6.2013 gitt prosjektet **kategori C**. Begrunnelsen er at tiltaket ligger innenfor kritisk avstand til Bodø hovedflystasjon, og kan dermed virke inn på luftoperative hensyn.

6 Innkomne merknader

NVE har mottatt 36 høringsuttalelser, i tillegg til en underskriftsliste, til meldingen med forslag til utredningsprogram for Helligvær vindkraftverk. Under følger en sammenfatning av disse med fokus på merknader som er relevante for utredningsprogrammet.

Lokale myndigheter

Bodø kommune skriver i brev av 20.6.2013 at de ønsker en kartlegging av inngrepene i anleggsfasen for kulturlandskap, strandsone og vanngjennomstrømning. De ønsker videre at de helsemessige konsekvensene for beboere på Helligvær bør utredes, og en beskrivelse av konsekvenser for naturmangfoldet, med vekt på hekkende fugl. De ønsker at alternative plasseringer av vindturbinene undersøkes. Videre skriver de at for Grimsøya, Valøya og Landegode må det tas hensyn til landbruk, natur og friluftsinnteresser, fordi området er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. Området i sjø er i kommuneplanens arealdel avsatt til NFFFA. I områder for NFFFA skriver kommunen at det må tas hensyn til natur, fiske, ferdsel, friluftsliv og akvakultur, og eventuelle virkninger for forøyning av oppdrettsanlegg. De anbefaler ikke ilandføring av sjøkabel på Kvalvikodden. Ved vurdering av ilandføring av kabel ved Myklebostad, ønsker kommunen at det tas hensyn til landbruk, natur, friluftsliv, ferdsel og fiske. De opplyser om at deler av området er regulert for Golfbane Myklebostad.

Utover punktene over, ber Bodø kommune om utredninger knyttet til støy, arbeidsplasser, inntekter til Helligvær-samfunnet, og om eventuelle konsekvenser for Bodø Energi.

Regionale myndigheter

Nordland fylkeskommune skriver i brev av 16.7.2013 at det er viktig at konsekvensutredningen baserer seg på et godt kunnskapsgrunnlag. Der det er mangelfull kunnskap eller undersøkelser av eldre dato, vil fylkeskommunen at det gjennomføres feltundersøkelser. De ber om et særlig fokus på biologisk mangfold, landskap og friluftsliv. De viser til at planområdet ble klassifisert til kategori A i kartlegging av viktige friluftsområder etter metodikk i DN-håndbok 25, utført av Salten friluftsråd. De opplyser videre at Nordland fylkeskommune for tiden gjør en kartlegging og verdivurdering av Nordlandslandskapet som vil bli fullført i 2013. Med bakgrunn i dette, ber fylkeskommunen om at disse to temaene med tilhørende kartlegginger, gis spesiell fokus i utredningsprogrammet.

Når det gjelder visualiseringer, anbefaler de at NVEs veileder *Visualisering av planlagte vindkraftverk* legges til grunn. De ønsker visualiseringer som viser nær- og fjernvirkningene, og at tiltaket visualiseres fra ferga Bodø-Moskenes.

Fylkesmannen skriver at vindkraftverket vil komme i stor konflikt med et kulturmiljø fra nyere tid (NIKU oppdragsrapport 115/2009). De opplyser videre at det aldri har vært foretatt registreringer av automatisk fredete, arkeologiske kulturminner på Helligvær. De mener det er sannsynlig at det kan finnes slike på Helligvær, siden det er oppdaget funn på Fleinvær, drøyt to mil sørvest for Helligvær. De mener det derfor må foretas § 9 undersøkelser før konsesjonsvedtak i saken. De vil også at det utredes om det finnes automatisk fredete kulturminner i sjøen der hvor sjøkabelen er planlagt, i samarbeid med Tromsø museum. Fylkeskommunen ber for øvrig om at atkomstveier og nettilknytning utredes for alle relevante temaer, i likehet med vindturbinene.

Fylkesmannen i Nordland skriver i brev av 17.6.2013 at deres kartlegging og verdisetting av landskapsområder i Nordland bør legges til grunn i landskapsutredningen (NIJOS rapport 10/2005). De mener videre at landskap bør inngå under tema naturmangfold fordi naturmangfoldlovens bestemmelser også omfatter mangfold i landskap. I tillegg bør geologien i området tas inn som utredningstema hvor geologiske verdier i planområdet beskrives og verdivurderes. De påpeker også viktigheten av å utrede friluftsliv og reiseliv som to separate deler, og at det utarbeides et støysonekart som viser grensen for gul sone (L_{den} 45 DB), og kart som viser områder som berøres av skyggekast og refleksblink.

De ønsker videre at det klargjøres hva konsekvensene for lokal og regional strømforsyning vil være av ikke å gjennomføre utbyggingen.

Videre står det at utredningsprogrammet bør stille konkrete krav til valg av metodikk, og at kartlegging og verdisetting skal foregå etter standard metodikk, i henhold til håndbøkene til DN. Dette gjelder spesielt DN-handbok nr 13-2007, om kartlegging av naturtyper. I tillegg er følgende håndbøker aktuelle:

- DN-handbok nr 25-2004, om kartlegging og verdsetting av friluftsområder;
- DN-handbok nr 11-2000, om viltkartlegging.
-

For utredningsområdene naturverdier, flora og fauna forventes det at det stilles konkrete krav om at det skal gjennomføres undersøkelser i felt. Botanisk kartlegging bør omfatte også lav og sopp, og bør foretas tidlig i vekstsesongen og ev. suppleres med oppfølging på ettersommeren, for identifisering av ev. verdifulle forekomster av sopp. Kartlegging av fauna /vilt bør foretas både i hekke/unglesesongen, og i trekketidene på høsten og våren.

Sentrale myndigheter

Forsvarsbygg skriver i brev av 20.6.2013 at tiltaket ligger innenfor kritisk avstand til Bodø lufthavn og at det kan påvirke luftvernoperative hensyn. Dette forholdet mener de må utredes. Tiltaket er på nåværende tidspunkt vurdert til kategori C.

Direktoratet for naturforvaltning skriver i brev av 4.6.2013 at mindre vindkraftverk generelt gir stor påvirkning på omgivelsene sett i forhold til den mengden energi det vil produsere. Planene synes ikke å være i tråd med nasjonale retningslinjer for vindkraftutbygging jf. Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg (Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet 2007).

DN mener rapporten *Vurdering av berørte naturområder ved utbygging av Helligvær vindkraftverk*, utarbeidet av Ståle Prestøy, bør inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget og kvalitetssikres gjennom feltarbeid. De skriver videre at det er uklart om øya har vært benyttet til beite og om det dermed har kulturpåvirket vegetasjon, eventuelt kystlynghei. De mener det er viktig å få vurdert om naturtypene i planområdet samlet sett danner et stort, sammenhengende og verdifullt naturmiljø. De anbefaler at DN-håndbok 13 *Kartlegging av naturtyper* brukes ved naturtypekartleggingen, og suppleres med *Midlertidige faktaark for rødlistede naturtyper*, Miljøfaglig utredning 2012. DN er videre opptatt av å få dokumentert øygruppas funksjoner for fugl, i første rekke havørn og annen rovfugl, eventuelt hubro, som vil være sårbare for vindkraftutbygging. De skriver at undersøkelsene bør spres over flere dager og foregå til ulike tidspunkter innenfor feltsesongen. De påpeker at det bør være fokus på plan- og influensområdets funksjon og verdi for fugl, herunder øyer og sund utenfor planområdet.

DN mener framgangsmåten beskrevet i *Landskapsanalyse – Framgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi* (Clemetsen og Simensen 2010; Aurland naturverkstad), har gitt tydelige og etterprøvbare landskapsutredninger i forbindelse med andre vindkraftverk. De ønsker at metodikken brukes i landskapsutredningen for Helligvær vindkraftverk selv om den er under

utprøving. DN anbefaler også veilederen *Visualisering av planlagte vindkraftverk*, utgitt av NVE, 2007. DN anbefaler at konsekvensutredningen skiller mellom de to temaene friluftsliv og turisme/reiseliv. Under friluftsliv, mener de det er viktig å vurdere virkninger for dagens bruk av Helligvær, samt innhente informasjon om alternative friluftsområder. Utredningsprogrammet bør slå fast at tap av inngrepsfri natur (INON) skal tall- og kartfestes, og at bortfallet skal vurderes i en regional sammenheng.

DN understreker også at konsekvensene av nettilknytning og annen infrastruktur skal være en del av utredningen.

Interesseorganisasjoner

Naturvernforbundet skriver i brev av 3.6.2013 at det er viktig at feltbefaringer i forbindelse med utredningene av naturmangfold gjøres på rett til av året, slik at kunnskapsgrunnlaget jf. naturmangfoldloven § 8 oppfylles. De påpeker at havørn hekker i området. De mener videre at samfunnsnyttene av tiltaket må utredes. Verdiene som naturen og landskapet har for folkehelsen må inngå i denne vurderingen, og kunnskap bør innhentes fra Helse- og omsorgsdepartementet. De ønsker videre informasjon om hvor og på hvilke tider av døgnet skyggekast inntreffer. Naturvernforbundet legger også vekt på at Nordland fylke har et kraftoverskudd. De mener derfor det er lite hensiktsmessig å bygge ut et vindkraftverk på Helligvær som krever mye overføringsnett for å eksportere strømmen.

Miljøvernforbundet skriver i brev av 30.5.2013 at de ønsker et mer realistisk tall over vindkraftverkets totale arealbeslag enn det som oppgis i meldingen. Det må også illustreres ved kart av bedre kvalitet. De skriver videre at støyvirkninger må utredes og ses i sammenheng fra etablerte vindkraftverk i inn og utland.

De påpeker at planområdet er avsatt til LNF område i kommuneplanen for Bodø, og at det er et overordnet mål å bevare det biologiske mangfold i slike områder. De mener det derfor vil være behov for en kartlegging av botaniske og zoologiske verdier i – og inntil planområdet.

Miljøvernforbundet opplyser at områdene rundt Bodø har tett populasjon av havørn og at det er korte avstander til fuglekolonier på Røst og Lofoten. De mener det derfor er sannsynlig at havørn og landefugl hekker i området. De påpeker viktigheten av at utredningene av faunaen i området utføres av kompetente og nøytrale fagmiljøer, noe de mener ikke har vært tilfredsstillende i tidligere utredninger.

Helligvær båtforening skriver i brev av 11.6.2013 at de planlegger å bygge båthavn på Sørværøy som skal tilrettelegge for fiske og fritidsaktiviteter. De ser for seg å anlegge naust, rorbuer og båtplasser i tilknytning til havna. De mener planene vil måtte skrinlegges dersom et vindkraftverk etableres på naboøya fordi den planlagte havna vil få utsikt til vindturbinene. De skriver videre at de er bekymret for at vindkraftverket vil medføre at unge mennesker ikke vil bosette seg på øya grunnet de visuelle virkningene og støy.

Beiskøy Velforening ved Hildur Bergundhaugen skriver i brev av 18.6.2013 at de er bekymret for vindkraftverkets støyvirkninger, også etter planjusteringene. De mener halve Beiskøy fortsatt vil ligge i støysonen, og at øya vil oppleve skyggekast på uheldige tidspunkter.

De opplyser at havørn hekker i planområdet, og at trekkfugl som kortnebbgås, kvitkinngås og grågås har sin trekkroute over Grimsøya/Valøya.

Privatpersoner

Marianne Amdam skriver i brev av 15.6.2013 at hun er bekymret for støy og visuelle virkninger. Hun mener at virkningene vil være store selv om turbinen nærmest bebyggelsen tas bort fordi forholdene på øysamfunnet er så små.

Anders Bergundhaugen skriver i brev av 19.6.2013 at meldingen inneholder sparsomme opplysninger om støyvirkninger, skyggekast og refleksblink. Han er bekymret for at eiendommen til hans familie vil forringes i verdi, og at det vil være vanskelig å etablere nye hyttetomter i området. Han mener virkningene ikke står i samsvar med den samfunnsmessige nytten av et så lite anlegg.

Stig Blekkan skriver i brev av 20.6.2013 at han er eier av en fritidsbolig 500 meter fra nærmeste turbin. Han frykter støyvirkninger, skyggekast og refleksblink, og kan ikke se at dette kan forsvares ut fra miljøhensyn.

Karine Brekke skriver i brev av 18.6.2013 at hun er eier av en fritidsbolig som vil ligge cirka 500 meter fra nærmeste turbin. Hun er bekymret for den lavfrekvente støyen, skyggekast og de visuelle virkningene. Hun frykter også virkninger for ørn og andre fuglearter.

Hilde Christensen skriver i brev av 17.6.2013 at hun nettopp har bygd hus på Sørvær cirka 500 meter fra vindkraftverket. Hun er bekymret for støyvirkninger og skyggekast og at utsikten vil forringes.

Kristin Dreyer skriver i brev av 14.6.2013 at avstanden fra vindkraftverket til bebyggelse på 500 meter er svært lavt sammenliknet med avstandskrav i andre Skandinaviske land.

Cato Eliassen skriver i brev av 20.6.2013 at det ikke vil være mulig å få omregulert planområdet fra LNF til et industriområde uten lokal støtte. Han mener det vil være brudd på demokratiet å gå videre med planene, når en stor overvekt av de fastboende er i mot et vindkraftverk på Helligvær. Han påpeker videre at Zephyr ved flere anledninger har sagt at de ikke vil gå i gang med konsekvensutredninger hvis ikke planene er lokalt forankret.

Elisabeth Torp skriver i brev av 16.6.2013 at Grimsøyvalen i planområdet er et populært turområde med badestrender, og at dette vil ødelegges dersom et vindkraftverk anlegges her. Hun påpeker videre at det trolig finnes havøvn på Helligvær. Torp kjenner til hekkeplassene for arten på øya. Hun skriver videre at avstanden til nærmeste bebyggelse er altfor liten og at støy vil bli til plage for flere fastboende, i tillegg til de som besøker øya. Hun påpeker at Helligvær har fått et oppsving i befolkningstall, og at denne trenden raskt vil snus dersom det etableres et vindkraftverk her.

Tommy Hirsti skriver i brev av 12.6.2013 at han som grunneier på Grimsøya ikke vil signere avtale med tiltakshaver. Han er kritisk til at vindkraftverket vil ligge 500 meter fra nærmeste bebyggelse, og mener turbinene vil medføre et uholdbart lys og visuell forurensning for alle beboere på øya. Han skriver videre at øya har sårbare naturverdier, rik fauna og en stor havørnbestand som vil ta skade av et vindkraftverk på Helligvær.

Glenn-Robert Johnsen skriver i brev av 10.6.2013 at han er i mot vindkraftverket grunnet virkninger for ørn og annen fugl, og for de fastboende som en følge av støy.

Monica Kolstad skriver i brev av 13.6.2013 at hun er i mot vindkraftverket grunnet virkninger for fugl, spesielt havørn, fauna og kulturminner (vikinggraver). Hun mener trivselen til de som bor og ferierer på Helligvær vil synke på grunn av ødelagt utsikt og støyplager.

Hege Kranå skriver i brev av 14.6.2013 at hun ikke ønsker et vindkraftverk på Helligvær.

Marian Hirsti skriver i brev av 20.6.2013 at hun ikke ønsker et vindkraftverk på Helligvær.

Asbjørn Larsen skriver i brev av 19.6.2013 at vindkraftverket er planlagt sør for bebyggelsen på Sørvær, og at det ofte blåser fra sør-sørvest. Dette vil føre til skyggekast når sola står lavt og at støyen vil forsterkes når det blåser fra denne vindretningen.

Marit Kolstad skriver i brev av 15.6.2013 at hun ikke ønsker en vei som går rett forbi, eller inntil, hennes tomt slik det framgår av meldingen.

Eva og Oddbjørn Olsen skriver i brev av 11.6.2013 at vindkraftverket vil komme for nært befolkningen, noe som vil gi plagsomt støy og visuelle virkninger. Han mener dette ikke kan forsvares ut fra en etter hans syn marginal samfunnsnytte. De fremholder at det å bo på Helligvær er et verdivalg og at ren og urørt natur og godt naboskap er viktige grunner. De mener at et vindkraftverk på Helligvær vil splitte befolkningen.

Runar Olsen skriver i brev av 15.6.2013 at han holder på å bygge hus i grensesonen for støy fra vindkraftverket. Huset vil også være utsatt for skyggekast på vinteren når solen står lavt. Olsen skriver at de eventuelle godene som tilfaller Helligvær samfunnet er så små at ulempene ikke kan forsvares.

Anne Kari Rånes skriver i brev av 16.6.2013 at verdiene ved å bo på Helligvær bla. er uberørt natur, skjærgården og stillhet. Hun mener et vindkraftverk vil bryte med dette, og at færre velger å flytte til og besøke Helligvær, og at butikken på øya vil måtte stenge.

Svenn Magnus Olsen skriver i brev av 15.6.2013 at han ikke ønsker et vindkraftverk på Helligvær fordi flere vil bli berørt av støy. Han mener dette vil være begrensende for framtidig utvikling av øya.

Eirik Strøm skriver i brev av 13.6.2013 at vindkraftverket vil få alvorlige virkninger for fugl og medføre støyvirkninger som vil påvirke turopplevelser og turister negativt. Han stiller seg kritisk til at grunneiere og hytteiere ikke har blitt kontaktet.

Sindre Torp skriver i brev av 12.6.2013 at den korte avstanden fra vindkraftverket til bosetning er svært uheldig med tanke på støy og visuelle virkninger. Han mener det er unødvendig å bygge et vindkraftverk så nær bebyggelse i Norge. Videre trekker han fram at det er beboere på øya som har helseplager, som trolig vil få en forverret tilstand som en følge av støyen. Han opplyser at et overveldende flertall av fastboende og hytteiere er i mot et vindkraftverk på Helligvær, noe han mener må veie tungt i den videre prosessen.

Annette Torp Rånes skriver i brev av 17.6.2013 at hun, i likehet med flere andre unge mennesker, flyttet tilbake til øya etter det ble pendlerbåt som muliggjorde bosted på Helligvær og arbeid i Bodø. Hun mener et vindkraftverk som nærmeste nabo bryter med verdiene de flyttet tilbake til. Vindkraftverket vil etter hennes mening føre til at flere flytter og sitter igjen med hus det er vanskelig å selge. Hun stiller seg uforstående til at det planlegges vindkraftverk så tett opptil bebyggelse, når det i andre land i Europa opereres med avstander på 1,5 kilometer på grunn av støyvirkninger. Videre trekker hun frem de visuelle virkningene som vil virke spesielt dominerende fordi øya er flat uten skog og fjell. Hun er også bekymret for skyggekast. Hun skriver videre at det er bevaringsverdige kulturminner på Grimsøya. Når det gjelder fugl, skriver Rånes at det er en tett bestand av havørn og det er fugletrekk av flere arter over Grimsøya. Vindkraftverket vil også ødelegge badeplassen til befolkningen i Valen mellom Sørvær og Grimsøya.

Jørn Henning Vikjord skriver i brev av 11.6.2013 at et vindkraftverk vil få store miljøkonsekvenser for de fastboende. Han ønsker at muligheten for et vindkraftverk på ubebodde Lyngvær utredes nærmere.

Øyvind Olsen skriver i brev av 14.6.2013 han vil bo cirka 600 meter fra nærmeste vindturbin. Han trekker frem den uberørte naturen, stillheten og flott utsikt som viktige grunner for å bo på Helligvær. Han skriver at en videre utvikling av øya med nye hus og hyttetomter vil være vanskelig å realisere. Når det gjelder forslag til konsekvensutredninger, ønsker Olsen at en gravplass fra vikingtiden på Grimsøya skal undersøkes. Videre ønsker han utredninger av fuglelivet, med hovedvekt på havørn og

andre sjeldne fuglearter som hekker i området, samt forekomster av blomster og lyng. Han ønsker også å få visualisert hvordan skyggekast og refleksblink vil oppleves for de fastboende.

Ståle Prestøy har gjort en vurdering av berørte naturområder ved utbygging av Helligvær vindkraftverk i en rapport datert 3.6.2013.

Det er også innkommet en underskriftsliste blant de fastboende og fritidsboligeiere i Helligvær, datert 27.5.2013. Listen består av underskrifter fra 91 personer, hvor 76 har svart at de er i mot utbygging, syv for utbygging, og åtte svarer at de ikke har tatt stilling til tiltaket.